



Мил. бр.: 00000000078

Recenzenti: Prof. Dr Milan Momirski
Prof. Dr Milan Runić

Likovno rešenje korica
Vladimir Jovanović

Korektor
Mile Lovre

Štampanje izvršeno: 1987.

Format: B5

Obim: 10 š.t.

Tiraž: 1000

Štampa: Štamparija Tehničkog fakulteta
"Mihajlo Pupin" - Zrenjanin

Štampanje ove knjige je finansirala SIZ - za NIR Vojvodine
na osnovu rešenja br. 01-817 od 10.VI 1986.

TEORIJE O ORGANIZACIJAMA

SADRŽAJ

	Strana
PREDGOVOR.....	1
U V O D.....	3
1. POJAM ORGANIZACIJE.....	9
1.1 Pojam ljudskog rada.....	9
1.2 Organizacija.....	14
1.2.1 Organizacija kao ljudska tvorevina.....	17
1.2.2 Organizacija kao proučavanje i organizovanje ljudskog rada.....	19
1.2.3 Značaj proučavanja organizacije rada.....	21
2. NASTANAK I RAZVOJ TEORIJA O ORGANIZACIJAMA I ORGANIZACIJI RADA.....	28
2.1 Počeci proučavanja organizacije rada.....	28
2.2 Klasične teorije o organizacijama.....	31
2.2.1 Naučno upravljanje.....	31
2.2.2 Administrativno upravljanje.....	37
2.2.3 Birokratska teorija organizacije.....	42
2.3 Bihejviorističke teorije o organizacijama.....	50
2.3.1 Proučavanje čoveka u organizaciji.....	50
2.3.2 Teorije o motivaciji za rad.....	61
2.3.3 Teorije o strukturi i distribuciji moći u organizacijama.....	71
2.3.4 Teorije odlučivanja.....	84
2.4 Biološko-matematske teorije o organizacijama.....	92
2.4.1 Ekonomsko-matematske teorije ili operaciona istraživanja.....	93
2.4.2 Kibernetika i teorija informacija.....	100
2.4.3 Teorija sistema.....	109
3. ISKUSTVA SOCIJALISTIČKIH ZEMALJA.....	133
3.1 Organizacija rada u Sovjetskom Savezu.....	133
3.2 Razvoj teorije i pravci organizovanja rada u Jugoslaviji.....	140
3.2.1 Samoupravljanje kao oblik društvenog uredjenja.....	140
3.2.2 Razvoj samoupravljanja u Jugoslaviji.....	141
3.2.3 Organizacija udruženog rada.....	146
L I T E R A T U R A.....	157

P R E D G O V O R

Organizacija rada je u Jugoslaviji relativno mlado područje aktivnosti i kao posebna naučna oblast i kao nastavni predmet na fakultetima i višim školama. Slična situacija je i u inostranstvu. Smatra se da su proučavanja organizovanja ljudskog rada započeta radovima F.W.Taylor-a, tačnije od 1911. godine kada je on u Američkom društvu mašinskih inženjera izložio rezultate izučavanja organizovanja rada u proizvodnji - pod opštim nazivom "naučno upravljanje". Od tog vremena pa do današnjih dana organizacija rada se razvijala tako što je definisana kao teorija, škola ili pravac u proučavanju organizacije rada. Sa istim pravom se za Organizaciju rada može reći da je, opet oblast proučavanja mlada, ali i da je stara. Stara je utoliko što su se ljudi organizovanjem svog rada bavili od kada su počeli i da se udružuju u cilju ratovanja, izgradnje zajedničkih objekata i slično. Nova je utoliko što se tek sedamdesetih godina ljudi naučno bave problemima organizacije rada.

Za razliku od mnogih klasičnih nauka, medicine ili tehničkih nauka, pa čak i ekonomskih nauka, organizacija rada još uvek nema definisan i opšte prihvaćen predmet, metode, sadržaj i podelu na discipline. Mnogi autori još uvek tretiraju organizaciju rada kao posebnu disciplinu već afirmisanih naučnih oblasti (tehlike, ekonomije, prava). Ima autora za koje je organizacija rada samo jedna posebna teorija, a njihovi misaoni sledbenici, kod nas, pokušavaju da daju "samoupravnu teoriju organizacije rada".

U ovakvim uslovima, razumljivo je da postoji veći broj teškoća na koje nailazi pisac knjige o organizaciji rada. Pre svega, organizacija rada koja se razvijala u kapitalističkim zemljama nije imala čvrstu teoretsku i metodološku zasnovanost, niti je težila, zbog klasnih interesa, kritičnom teorijskom uopštavanju. Zbog toga su saznanja do kojih se došlo u empirijskim istraživanjima u kapitalističkim zemljama korišćena za ostvarivanje ciljeva vladajuće klase. Tako je i u istočnoevropskim zemljama. Pošto se naši društveni ciljevi, a konačno i društveno uređenje razlikuju i od jednih i od drugih, to znači da su kod nas drugačiji i ciljevi proučavanja organizacije rada. Kakva je razlika između kapitalističkog načina proizvodnje i samoupravnog socijalističkog načina proizvodnje, takva razlika treba da postoji između kapitalističke organizacije rada i samoupravno socijalističke organizacije

rada. To međutim, ne znači da se mnoge tekovine i dostignuća nauke o organizaciji rada iz jednog društvenog uređenja ne mogu koristiti u drugom. Bilo bi nenaučno i puno predrasuda tumačenje da organizaciju rada, kao tvorevinu kapitalističkog oblika proizvodnje treba prognati i anatemisati u socijalističkom obliku proizvodnje. Kao što se kapitalistička tehnika i tehnologija mogu koristiti u socijalističkom društvenom uređenju, isto tako se i dostignuća iz organizacije rada iz kapitalizma mogu i moraju koristiti i u socijalizmu, ali, naravno, i jedno i drugo u cilju razvoja društva i društvenog uređenja.

U ovoj knjizi je učinjen napor da se organizacija rada prikaže kao autentična, nezavisna naučna oblast za čijim proučavanjem se ukazuje potreba razvojem ljudskog društva i savremene industrijske proizvodnje. Upravo organizacija rada nastavlja tamo dokle su tehnika i tehnologija stigle sa svojim mogućnostima u humanizaciji ljudske civilizacije. Otuda materija u knjizi mora da bude, u izvesnom smislu, enciklopedijski obradjena, ali sa pretenzijama da se sva dosadašnja dostignuća u ovoj oblasti pravilno objasne, razvrstaju i slože na svoje mesto.

Knjiga je pisana tako da se može koristiti kao dodatna literatura svuda gde od strane nastavnika bude priznata i prihvaćena. Materija u knjizi je tako obradjena da može da pomogne svima koji u svom redovnom poslu nailaze na probleme o kojima je ovde reč. Isto tako knjiga može da koristi i stručnjacima iz drugih naučnih oblasti koji žele da upotpune svoja saznanja i iz oblasti organizacije rada, koja znanja su potrebna u organizovanju rada u svim strukama.

Z r e n j a n i n,
oktobar, 1986.god.

A U T O R